

ETNOGRAFSKI POSTAV U MUZEJU POŽEŠKE KOTLINE

Ljubica Igić
Zagrebački velesajam
Zagreb

Muzej u Slavonskoj Požegi osnovan je 1924. godine na inicijativu požeškog povjesničara i prosvjetnog radnika Julija Kempfa, pod imenom *Gradski kulturno-historijski muzej*. Prva izložba bila je postavljena 1926. godine, u prostorijama

Gradske škole. Godine 1930. Muzej dobiva stalne prostorije u bivšoj županijskoj zgradi. Svečano otvorenje bilo je 19. listopada 1930. Muzej je imao sljedeće zbirke: paleontološku, predhistorijsku, rimsku, lapidarij srednjovjekovnih spomenika, kulturno-povijesnu, zbirku umjetničkih slika, numizmatičku i sfragističku zbirku, etnografsku, te zbirku rukopisa požeških pisaca i ostalih dokumenata. Godine 1953. Muzej je premješten u jednu od najstarijih kuća na požeškom baroknom trgu. Tada je prvi put u stalnom postavu izložen i dio etnografske zbirke. Međutim, ubrzo je stalni postav s etnografskom zbirkom deponiran, pa su se do 1986. godine održavale samo povremene etnografske izložbe.

U jesen 1986. godine otvoren je novi preuređen stalni postav Muzeja. Od četiri prostorije, dvije su namijenjene etnografskome materijalu. Manja prostorija, na samom ulazu u postav, posvećena je Dragutinu Lermanu, velikom istraživaču i putniku po Africi. Taj se mladi Požežanin sa samo 19 godina uputio u veliku avanturu kada je 1882. godine krenuo s ekspedicijom Henryja M. Stanleyja na dugo putovanje. Sakupio je velik broj raznovrsnih predmeta materijalne kulture. Manju zbirku predmeta, dokumenata i fotografija posjeduje Muzej Požeške kotline, a ostalo je Lerman poklonio Etnografskome muzeju u Zagrebu. Ljubaznošću toga zagrebačkog muzeja upotpunjena je Lermanova memorijalna soba u Slavonskoj Požegi vrijednim predmetima afričke kulture.

U sobi se nalaze tri vitrine. Jedna je popunjena dokumentima i korespondencijom, koju je Lerman vodio sa svojim prijateljem Julijom Kempfom, te Kreševskim dnevnikom, koji je pisao prije smrti. U drugim dvjema vitrinama izloženi su predmeti za svakodnevnu upotrebu (trstika, pleter i slonovača) i oružje plemena Azande. Tu je ovalni štit poprečno pleten s drvenim prihvatom, koplje i poglavičin nož. Pažnju pobuđuje ceremonijalna maska s resama i ovalnom kapom pletenom od trstike, a pripada plemenu Ba-yake iz središnje Afrike. Izložbu upotpunjuju tri velike fotografije: Dragutina Lermana, svečano odjevenih djevojaka, te fotografija grupe djece iz jednoga tipičnog afričkog sela.

Veća prostorija podijeljena je na nekoliko manjih cjelina. Izrada tkanine i narodna nošnja požeškoga kraja zauzima najveći dio stalnog postava. Prikazana je prerada lana i konoplje od stupanja na stupi, upotrebe grebena, preslice, motanja na rašak i čekrk, snovanja pa do tkanja na tkalačkom stanu. Osim muške i ženske narodne nošnje ovdje je

prikazan dio bogatog tekstilnog materijala iz depoa požeškog muzeja: ručnici, stolnjaci, ponjava te unikatni muški gunjac od crne vune sa crvenim aplikacijama iz sela Trenkovo, nedaleko od Požege. Među najvrednije predmete zbirke ubraja se keramika iz Golog brda. To je jedino selo u Slavoniji gdje su lončari radili na ručnom lončarskom kolu, što je stariji način narodnog lončarstva. Zadnji lončar radio je prije drugog svjetskog rata. Osim osnovnog suđa: čup, čupara, lonac i bukara, prikazani su i ostali proizvodi golobrdskih lončara; stube, parnjače i kapke. Stube služe za čuvanje oraha, parnjače kod pranja rublja, a kapci kod pečenja rakije.

Drveni predmeti i pleter također su izloženi: izrezbarene kepcije (pastirske čaše), vodir, modlice za kolače, pastirski štap, stupa za pripremu maslaca, te pletena košnica.

Zanimljiva je prezentacija dječjeg kutka dvjema drvenim hodalicama, velikom kolijevkom, te malom kolijevkom sa ručkom koja se nosila u polje. Tu je i lutka sa muškom dječjom narodnom nošnjom i male sandale s drvenim potplatom i kožnim gornjim dijelom.

Postav je popraćen trima legendama, koje opisuju tekstilnu proizvodnju, lončarstvo i arhitekturu požeškoga kraja, te velikim kaširanim fotografijama sela. Snimio ih je Kempf 1910. godine prikupljajući materijal za monografiju »Požega«.

Primljeno: 15. 2. 1991.

Etnografski prostor u Muzeju Požeške kotline

SUMMARY

The ethnographic display in the Museum of the Požeška kotlina

Ljubica Igić

The museum in Slavonska Požega was founded in 1924 following a suggestion of the historian Julije Kempf. In the beginning it contained various collections from the paleontological to the ethnographic. Since 1953 the museum has been housed in a historical building situated in the town's Baroque square. The new permanent display opened in 1986, where two of the four rooms contain the ethnographic display. The memorial room of Dragutin Lerman, the Africa explorer and traveller, contains objects belonging to the African cultures. The larger room shows the manufacture of textiles and national costumes of the Požega region, as well as ceramics, wooden objects and a children's corner.